

wools
of holland

Projectplan “Heidewolfonds”

Februari 2015

Inhoud

1	<i>Inleiding</i>	3
2	<i>Doelstellingen</i>	5
3	<i>Uitvoering</i>	6
3.1	Fase I	6
3.2	Fase II	7
3.3	Fase III	9
3.4	Fase IV	9
3.5	Fase V	10
4	<i>Organisatie</i>	11
5	<i>Communicatie</i>	12
6	<i>Evaluatie</i>	13
	Bijlage 1: Waardevermeerdering Heidewol van Kempisch Heideschaap	14

Handgesponnen wol van Kempisch Heideschaap

**wools
of holland**

---

1 Inleiding

Wools.nu en Wools of Holland Coöperatie U.A. (verder Wools of Holland) zijn ontstaan uit de Wolcommissie van de Vereniging voor Speciale Schapenrassen (VSS). De VSS spant zich in voor het behoud van speciale schapenrassen in Nederland. Zie hiervoor www.vssschapen.nl. De leden van de Wolcommissie van de VSS spannen zich al enkele jaren in voor het tot waarde brengen van wol van op Nederlandse bodem gehouden schapen, zonder dat de wol daarbij voor de verwerking naar het Verre Oosten op en neer gaat. Wol verkrijgt hierdoor, naast economische, ook duurzame waarde.

In april 2014 is aan de combinatie Wools.nu en Wools of Holland de prijs uitgereikt voor het Groenste Bedrijf van de provincie Noord-Brabant voor de maand april 2014. Tijdens het bezoek van gedeputeerde Johan van Hout aan het bedrijf is gesproken over de wol van schapen die grazen in natuurgebieden en op de heide in de provincie Noord-Brabant. Dit zijn meestal heideschapen, zoals het Kempisch Heideschaap of daarmee vergelijkbare rassen. Het gebruik van deze rassen wordt door de provincie gestimuleerd in het kader van de vergroting van biodiversiteit, alsmede voor het behoud van deze rassen. Echter, de wol van deze schapenrassen bevat veel haren, waardoor de wol stug is en weinig tot niets opbrengt. Wools of Holland heeft aangegeven, dat er mogelijkheden zijn om de waarde van deze wol te vergroten en op commercieel aantrekkelijk niveau te brengen door het haar van de wol te scheiden.

Vacht van Kempisch Heideschaap bevat veel haar. Onder het haar zit de wol.

wools of holland

Oorspronkelijk was het idee om een ontharingsmachine voor schapenwol te kopen, naar Nederland te halen en de wol van heideschape daarmee te verwerken. De provincie heeft aangegeven dat die mogelijkheid onderzocht moest worden. Omdat niet zeker was, dat het plaatsen van de ontharingsmachine in Nederland de meest economische oplossing is, zijn een aantal alternatieve businesscases opgesteld. Het rekenwerk wees uit dat, zelfs met de ondersteuning van de provincie, er per jaar 23.000 kg wol verwerkt moest worden om de machine rendabel te exploiteren. De optie van het plaatsen van een ontharingsmachine in Nederland is toen verworpen en er is gezocht naar een andere oplossing voor het ontharen van de wol van heideschape en daarmee vergelijkbare rassen.

Een alternatief voor een eigen ontharingsmachine is het uitbesteden van dit proces. De dichtstbijzijnde ontharingsmachine staat in Cornwall bij The Natural Fiber Company (verder afgekort als NFC). Er is contact geweest met NFC en er heeft een fabrieksbezoek plaatsgevonden. De NFC heeft monsters van de verschillende schapenrassen onderzocht en aangegeven wat, op basis van haar ervaring, de mogelijkheden tot verwerking zijn van de wol van de verschillende rassen van heideschape. Vervolgens is op basis van deze resultaten het businessplan opnieuw doorgerekend.

www.thenaturalfibrecompagny.co.uk

Dit projectplan is in concept voorgelegd en besproken met de schaapherders van de kuddes waar de provincie Noord-Brabant contact mee heeft. De reacties van deze schaapherders zijn in dit projectplan verwerkt.

2 Doelstellingen

Er zijn een aantal doelstellingen geformuleerd.

De hoofddoelstelling van het project is het creëren hoogwaardige wol van heideschape, met een commerciële doelstelling teneinde deze economisch rendabel te kunnen vermarkten. Op dit moment brengt de wol weinig tot niets op (max €0,35/kg ruwe wol) vanwege het teveel aan haar dat de wol bevat. Door het haar te verwijderen uit de wol ontstaat een hoogwaardige wolsoort, die voor meerdere doeleinden geschikt is. Ook kan er dan een wollen garen geproduceerd worden, dat gebruikt kan worden voor producten zoals kleding en (woon-)accessoires.

Hierdoor kan de wol van de kuddes van heideschape voor hogere waarde vermarkt worden, hetgeen, de financiële basis van de schaapskuddes op de heides en in natuurgebieden sterk kan verbeteren. Dit is de tweede doelstelling.

De derde doelstelling komt voort uit natuurhistorisch en ecologisch perspectief. Middels crowdfunding, zullen de inwoners van Noord-Brabant, maar ook andere bezoekers, betrokken worden bij het voortbestaan van de schaapskuddes op de heide en in de natuurgebieden. Hiermee wordt het draagvlak voor de kuddes te vergroot. Door het kopen van een kledingstuk of (woon)accessoire kan de burger laten zien dat ook zij het voortbestaan van de schaapskuddes voor de natuur in Noord-Brabant van belang acht.

De kudde op de Strabrechtse Heide, een prachtig beeld

3 Uitvoering

Voor het project is een fasering aangebracht.

Er bestaan momenteel in de provincie Noord-Brabant acht schaapskuddes die grazen in natuurgebieden. Daarnaast zijn er kudde, die natuur begrazing uitvoeren.

De uitvoering van het project bestaat uit verschillende fasen:

Fase I: Uitvoeren van een pilot en de verwerking van de uitkomsten.

Fase II: Inrichting van het Heidewolfonds.

Fase III: Onderzoek ten behoeve van voorlichting en educatie.

Fase IV: Opschalen van de uitkomsten naar kudde en productontwikkeling voor wat betreft commerciële producten.

Fase V: Voorlichting, educatie en marketing

3.1 Fase I

De NFC heeft aangegeven, dat het mogelijk is om de wol van heideschape te ontharen en te spinnen. In de natuurgebieden in Noord-Brabant grazen alleen Kempisch heideschape. In de natuurbegrazing wordt ook gebruik gemaakt van andere rassen, zoals Romanov, Suffolk en andere kruisingen. Om verder te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn is het noodzakelijk, dat er van de verschillende wolsoorten kleine testpartijen naar Cornwall gebracht worden om de processen van ontharen, kaarden en spinnen te ondergaan en de reacties op het eindproduct te registreren en analyseren.

Voor Fase I wordt uitgegaan van 400 kg afkomstig van de schaapskuddes, de helft '1ste schering' en de andere helft uit een schering van oudere dieren. Van deze partijen wordt een gedeelte geeraard en het andere deel gesponnen. Om zicht te krijgen op de verdere verwerkingsmogelijkheden is het nodig dat er in verschillende diktes gesponnen wordt. De NFC heeft aangegeven dat het de heidewol kan spinnen in twee diktes: DK (dikte voor breinaald no.4) en ARAN (dikte voor breinaald no.5). Om ervaring op te doen met beide kwaliteiten is het gewenst dat beide diktes in de proef gemaakt worden en dat ook een gedeelte van de wol geeraard wordt, zodat we ook met de geeraardde wol ervaring kunnen opdoen.

De NFC heeft aangegeven, dat er tijdens de verwerking een verlies kan optreden van 40-60% van de wol. De minimale partij om te spinnen is 20kg, dus er moeten partijen aangeleverd worden van minimaal 50kg.

Zodra de verwerkte wol terug is uit Cornwall zullen eerste modellen voor kleding en (woon)accessoires ontwikkeld worden door Brabantse designers. Daarna kan ervaring opgedaan worden met de verkoop van de wol (geeraard en gesponnen), kledingstukken en de (woon)-accessoires via de schaapskooien en in de natuurpoorten.

**wools
of holland**

3.2 Fase II

Liquiditeit is een van de bottlenecks. Een barrière bij de verwerking van wol is dat het transport en de verwerking van de ruwe wol reeds betaald moet worden, voordat de eindproducten geproduceerd zijn en geleverd worden. De verwerking duurt 6 tot 12 weken. Dit leidt tot een liquiditeitsprobleem. Om dit probleem te overkomen wordt het Heidewolfonds ingericht. Het Heidewolfonds heeft als hoofddoel de verwerking van de wol van de kuddes voor te financieren. Daarnaast zal het gebruik van Heidewol in Noord-Brabant stimuleren.. De wol wordt door de kuddes geleverd en Wools of Holland begeleidt de verwerking en zorgt voor de verkoop. De verwerkte wol en de wolproducten kan aan schaapskooien geleverd worden in consignatie. Ieder kwartaal wordt de balans opgemaakt voor wat betreft de omzet en wordt er afgerekend. De kosten van het transport en het verwerken van de wol, die voorgefinancierd zijn, vloeien daarbij terug naar het Heidewolfonds. Op die manier wordt het Heidewolfonds een revolverend fonds.

Om het resultaat van fase II positief te beïnvloeden zal een apart traject van crowdfunding worden opgestart. De schaapskuddes zullen vooraf actief mensen benaderen met de vraag of ze wolproducten van de eigen kudde willen bestellen. Door iets te bestellen maken kopers zichtbaar dat ze het werk van de schaapskudde waarderen en er een natuurhistorische cq. ecologische waarde aan hechten. **“Samen houden wij de schapen op de heide”**. Dit traject met crowdfunding wordt verder uitgewerkt in een separaat plan door een groep vrijwilligers, die ervaring hebben met crowdfunding en met de verkoop van wol.

De schapen van De grazerie

wools
of holland

**wools
of holland**

3.3 Fase III

De kracht van wol zit in het verhaal achter de wol.

Als eerste gaan we gebruik maken van het Track&Tracé systeem van Wools of Holland. De wol wordt in dit systeem gevolgd en geregistreerd vanaf de kudde, via de verwerking naar het eindproduct, dat verkocht wordt aan de klant. De klant kan, aan de hand van een code op het product en met behulp van een website van Wools of Holland, het hele traject nagaan dat de wol doorlopen heeft. Hiermee wordt tevens het bewijs geleverd, dat de wol ook echt uit natuurgebieden en uit natuurbegrazing afkomstig is. Daarnaast is een dergelijke vorm van traceability van belang voor het duurzaamheidsbewijs.

Het verhaal van de “heidewol” willen we verder verdiepen door onderzoek naar de geschiedenis van de heideschappen te ontsluiten. Hiervoor zal onderzoek plaatsvinden op plekken en in samenwerking met mensen, waar veel kennis over wol verzameld is, zoals bijvoorbeeld het Texielmuseum, Kantmuseum en heemkundekringen. Maar ook bij oud-medewerkers van de vroegere wolfabrieken in Noord-Brabant en bij groepen die zich bezighouden met re-enactment en met de Middeleeuwen is veel kennis over de oorspronkelijke materialen aanwezig. Deze kennis zal in kaart gebracht worden, teneinde deze te kunnen delen.

De mogelijkheden van het gebruik van wol in het verleden, heden en in de toekomst zullen in beeld gebracht worden en ontsloten worden voor het publiek. De schaapskooien zullen van deze kennis gebruik kunnen maken bij het vertellen van het verhaal over hun schappen, de rol van de schappen in het Brabantse landschap en over de wol.

De resultaten van deze fase zullen ook het traject met crowdfunding versterken.

3.4 Fase IV

Als Fase I (ervaring opdoen met kleine partijen) en Fase II (oprichting Heidewolfonds en ervaring opdoen met verkoop van de wol/crowdfunding) succesvol verlopen, zal er opgeschaald worden. De ervaringen uit fase I bepalen in fase IV hoeveel wol van de kuddes heideschappen verwerkt en verkocht kan worden en bepalen ook de vorm waarin (ruwe wol, gekaard, gesponnen of verwerkt in een eindproduct). De voorfinanciering blijft mogelijk. Het Heidewolfonds zal in deze fase ook gebruikt worden om (aankomende) Brabantse ontwerpers uit te nodigen om met de wol van de heideschappen te gaan ontwikkelen. In deze fase kan ook het wolverwerkende bedrijfsleven in Noord-Brabant benaderd worden voor het maken van producten met heidewol, zoals bijvoorbeeld vloerkleden (Bestwool, Desso) en woondekens (Koninklijke Johan van den Acker Textielverwerkers, Aabe).

3.5 Fase V

Fase V zal een continu proces zijn van verschillende activiteiten op het gebied van communicatie en educatie, die aandacht vragen voor de wol van heideschape. Dit zal samen met de deelnemende kuddes uitgewerkt worden. Onderdeel zal zijn educatieprojecten voor scholen, ontvangsten van groepen, organisatie van workshops en masterklassen, organiseren van wolmarkten, uitnodigen van ontwerpers om producten te ontwikkelen van heidewol, zowel fashion als (woon-)accessoires. Vergelijk dit bijvoorbeeld met de zeer verdienstelijke inspanning van The British Wool and Marketing Board in het kader van de marketingcampagne 'Campaign for Wool', waarin zelfs HRH The Prince of Wales, Prince Charles, een actieve rol speelt.

THE CAMPAIGN FOR WOOL

Patron: HRH The Prince of Wales

Wools of Holland heeft reeds het aspirant-lidmaatschap van de IWTO (International Wool Textile Organisation) verworven en kan via die lijn ook aanhaken bij The Campaign for Wool. Verder zal volop gebruik gemaakt worden van de kennis en kunde verzameld in de andere fasen van het project, met name fase I en III.

4 Organisatie

Voor het project wordt een stuurgroep ingericht met vertegenwoordigers van alle belanghebbende partijen. De stuurgroep komt vier keer per jaar bij elkaar en bespreekt de voortgang.

De dagelijkse uitvoering van het project is in handen van Wools of Holland coöperatie U.A.. Wools of Holland legt verantwoording af aan de stuurgroep. Het geld van het Heidewolfonds wordt beheerd door de penningmeester van Wools of Holland op een aparte bankrekening. Deze zal tevens zal zorg dragen voor een jaarlijkse accountantsverklaring.

Voor het traject van de crowdfunding in fase II zal een aparte werkgroep samengesteld worden, die deze campagne gaat voorbereiden en uitvoeren. De stuurgroep initieert deze werkgroep. Deze werkgroep rapporteert aan de stuurgroep en wordt begeleid door een bestuurslid van Wools of Holland.

Voor het Heidewolfonds wordt een Commissie van Aanbeveling (CvA) samengesteld met mensen en vertegenwoordigers van organisaties, die de schaapskuddes een warm hart toedragen en die willen bijdragen aan het promoten van de heidewol. Het bestuur van Wools of Holland verzorgt het secretariaat van zowel de stuurgroep als de CvA.

De kudde uit Schijndel op pad

5 Communicatie

Het projectplan is besproken met een delegatie van het bestuur van het stamboek van het Kempisch Heideschaap. Zij vinden dit een goed plan, dat aansluit op de andere plannen, die zij aan het uitwerken zijn om de economische positie van de schaapskuddes te verbeteren.

In de voorbereiding van fase I voorafgaand aan het scheerseizoen zullen de schaapherders informatie ontvangen over het tijdstip van scheren, het uitvoeren van het scheren, het verpakken en labelen van de wol, Track & Trace, de planning en andere logistieke zaken. De werkgroep crowdfunding bereidt de crowdfundingactie voor. Voor de verkoop van de wol uit fase I zal dit een beperkte lokale actie zijn rond de verschillende schaapskooien en natuurpoorten, bijvoorbeeld op lammetjesdagen of scheerfeesten.

De resultaten van fase III worden gedeeld met de deelnemende kuddes. Samen met hen zal een plan worden opgesteld voor de verspreiding van deze kennis. Gedacht wordt aan informatieborden bij de schaapskooien, flyers voor de crowdfunding en bij de verkoop van de wol en een (historische) wolmarkt ergens in Brabant.

Voor fase IV zal, voortkomend uit het marketingplan, een communicatiestrategie opgesteld worden.

Zodra wordt opgeschaald zal met fase V voortdurend aandacht zijn voor het verhaal van de heidewol en de manieren om dit verhaal te vertellen. Daar crowdfunding een belangrijk element zal zijn bij het revolverend maken van het Heidewolfonds, wordt deze fase tijdig voorbereid en ingezet.

Er zal voor het Heidewolfonds een webpagina worden ingericht op de website van Wools of Holland, zodat actuele nieuwsfeiten meteen gedeeld kunnen worden, en ook zodat meteen doorgelinkt kan worden naar de deelnemende kuddes.

Centraal in de communicatie zal staan het delen van kennis en het gezamenlijk vermarkten van de wol van de heideschape. Bij een ingewikkeld product als heidewol kun je alleen samen iets bereiken.

6 Evaluatie

Iedere drie maanden komt de stuurgroep bij elkaar en worden de resultaten besproken. Het Heidewolfonds brengt een jaarverslag uit, waarin de resultaten van het afgelopen jaar worden besproken. Dit verslag zal aan de provincie worden aangeboden.

Schaapskuddes lenen zich uitstekend voor natuureducatie van kinderen

**wools
of holland**

Bijlage 1: Waardevermeerdering Heidewol van Kempisch Heideschaap

Waardevermeerdering Heidewol van Kempisch Heideschaap

Het wolvlies van het schaap bestaat uit verschillende delen, die elk hun eigen waarde hebben.

De delen van hals, poten, buik en rond de staart bestaan uit korte wol en zijn vaak ruw, harig en vervuild. Op de rug zitten de beste delen van de wol, waarbij dan ook nog soms onderscheid gemaakt wordt tussen zadel en schouders. Op de heupen zitten vaak de delen met lange haren en dit zijn ook de delen van het wolvlies die het eerste verviltten.

De ruwe wol van het Kempisch Heideschaap brengt nu €0,35/kg op. Dat komt, omdat er op dit moment geen onderscheid gemaakt wordt tussen de verschillende delen van het wolvlies. Na het scheren van het schaap wordt de wol in een zak gestopt en afgeleverd bij de handelaar. Goede delen van het wolvlies en delen met minder waarde door elkaar. Daardoor daalt de waarde van het geheel tot het niveau van de slechtste delen, zijnde €0,35/kg.

Verbetering van het scheerproces

Het verbeteren van de opbrengst van de wol begint bij het scheren. Schapen die de hele periode buiten hebben gelopen komen in de stal met een schone vacht. Door die schapen direct te scheren, wordt de wol niet vervuild met hooi en stro. Scheren op een schone ondergrond is een must om de wol schoon te houden. Daarnaast is het belangrijk dat de scheerder zoveel mogelijk "second cuts" weet te vermijden (met tondeuse twee keer over dezelfde plek gaan, waardoor de lengte van de vezel gehalveerd wordt en waardoor er allemaal kleine losse plukjes op het wolvlies komen te liggen).

Door direct na het scheren de wol van hals, poten, buik en rond de staart apart te leggen, stijgt de waarde van de rest van de wol. Voor de "afval" delen van het wolvlies zijn afnemers te vinden, die van de wol woonaccessoires maken, bijvoorbeeld dekens, kussens, dekbedden. De "skirted wool" (uitgezochte wol, dus de goede delen van het wolvlies (schouders, rug en soms de dijen) heeft meteen na het verwijderen van de mindere delen (hal, buik, poten en rond de staart) een hogere waarde.

Verder is het belangrijk om wol van gekleurde schapen niet te mengen met die van witte schapen. Ook is het beter om de wol van verschillende rassen niet te mengen, dus ras bij ras houden (de afnemer bepaalt liever zelf het mengsel en de verhoudingen). En houdt tot slot de wol van de eerste schering ("lamswol") apart. Dit is de wol die het beste geschikt is om te laten spinnen en dus een hogere waarde heeft, dan wol van oudere dieren.

Door bovenstaande toe te passen, kan de waarde van de wol verbeteren van 0,35/kg naar 0,70/kg

Voor een kudde van 2000 dieren (= 4000 kg wol) betekent dit een verbetering van de opbrengst van de wol van €1400,- (4000 x €0,35) naar € 2800,- (4000 x €0,70). Hier staan kosten van extra arbeid (1 extra menskracht) tijdens het scheren tegenover.

Verduurzaming

Op dit moment wordt de meeste wol in Nederland direct na verzamelen verscheept naar het Verre Oosten en daar verwerkt tot wolproducten. Daar komen veel chemicaliën aan te pas, die slecht zijn voor het milieu. Ook de arbeidsverhoudingen zijn niet conform de 3P's (Planet, People, Profit). Door bij te houden welke weg de wol aflegt tot het eindproduct door middel van een Track&Trace systeem, ontstaat een duurzamer product. De waarde van de ruwe wol met T&T verbetert hierdoor. De afnemer kan immers volledige openheid geven over de herkomst van zijn product. Onze inschatting is, dat dit de wol naar €1,-/kg kan brengen. Voor een kudde van 2000 dieren betekent dit een verbetering van €1400,- naar €4000,-. Het T&T systeem kost de schaapherder €1,- per label per baal. 4000 kg zijn ongeveer 80 balen. Het toevoegen van T&T-systeem aan de wol heeft alleen zin als er een afnemer gevonden kan worden, die belang heeft bij duurzaamheid en voor de extra kosten van T&T wil betalen.

Verwerking tot garen

Wol van het Kempisch Heideschaap bevat haren. Deze haren in de wol maken, dat de wol zonder verdere behandeling niet schikt is voor kleding. De wol dient een extra bewerking te ondergaan om de haren eruit te halen. Het ontharen kost €10,-/kg en Cornwall is de dichtst bijzijnde plek waar ze dit kunnen. Na het ontharen is de wol wel geschikt voor kleding. Het wassen, kaarden, ontharen en laten spinnen van de wol kost €70,-/kg garen inclusief transport naar Cornwall. De gesponnen wol kan verkocht worden met T&T voor €130/kg. Er is twee kilo ruwe wol nodig voor één kilo gesponnen wol. De waarde van de wol verbetert dan van €0,70/2 kg naar €130,-/kg. Het wollen garen kan in Nederlandse wolwinkels verkocht worden. Er is vraag naar, maar de markt is nog niet ontwikkeld.

Als alle wol van de kudde in dit voorbeeld verwerkt wordt tot breiwool betekent dit een waardeverbetering van €1400,- naar €150.000,- (5000kg/2 * (130-70)). Om deze waardevermeerdering volledig te kunnen benutten moet wel de markt voor wol uit Nederland wel verder ontwikkeld worden, maar een verbetering van de opbrengsten van de wol is het zeker.

Op dit moment alle wol van het Kempisch Heideschaap verwerken tot breigaren is niet verstandig. De markt ontwikkelen met de lamswol lijkt ons de beste optie. Een kudde van 2000 schapen krijgt 3000 lammetjes, waarvan 10% wordt aangehouden voor vervanging van de oudere oaien. Het spinnen van de lamswol kost € 28.000,-.

(300 jaarlingen * 2 kg wol is 600 kg wol. Spinnen kost $600/2 * €70 = €21.000$).

Het breigaren kan aan particulieren verkocht worden voor €150/kg. Dit levert een opbrengst op van €45.000. Dit is iets lager dan de gangbare marge in de detailhandel van 100%+BTW. Mogelijk kan door grotere partijen aan de leveren bij de spinnerij nog een staffelkorting bedongen worden.

**wools
of holland**

Verwerking tot gereed product

Het garen kan verwerkt worden tot kledingstukken of woonaccessoires. De complicerende factor daarbij zijn de arbeidskosten. Het maken van kledingstukken met breimachine (liefst volautomatisch) leidt tot betaalbare producten. Echter het is te betwijfelen of de wol van het Heideschaap zich leent voor de ontwikkeling van een dergelijk garen. Naar deze vermeerdering van de waarde van wol moet nog verder onderzoek gedaan worden. Machinaal handmatig breien op een grofbreier kan wel, maar een trui met eenvoudig patroon kost dan toch nog een dag arbeid om te maken.

Het gereed product zal dan ook vooral een product zijn, die in de crowdfunding gebruikt zullen worden. (muts, wanten, deken, plaid)

Onze eerste berekeningen laten zien, dat de marge in het eindproduct niet echt stijgt ten opzichte van garen, echter de verkoopbaarheid is wel groter: er zijn meer mensen die eerlijke kleding willen dragen, dan dat er mensen zijn die kunnen breien of haken ☺.